รับเข้าระบบ : 06/06/2566
พิจารณา : 24/06/2566
สิ้นสุดกระบวนการ : 28/06/2566

แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

Social Map of Local Development Leaders to Chiang Rai, The City of Learning

จามรี พระสุนิล[1]
Jamaree Prasunin[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทุนชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน และค้นหาผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ 3) เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี ในประชากรอายุ 20-60 ปี ที่อยู่ในจังหวัดเชียงราย โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 400 คน และผู้ให้ข้อมูลหลัก 25 คน

ผลการวิจัย พบว่า ทุนชุมชนที่เสริมสร้างผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยทุนมนุษย์ ภูมิปัญญาเป็นหลัก (ร้อยละ 34.50) รวมถึงทุนชุมชน คือ ทุนทางกายภาพ ทุนเงิน และทุนทางสังคม วัฒนธรรม ส่วนการศึกษาองค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จ พบว่า ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนที่เสริมสร้างผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ผู้นำทางธรรมชาติ เป็นผู้ที่สำคัญที่สุด (ร้อยละ 30.50) และกลไกการมีส่วนร่วมจะเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

คำสำคัญ: ผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

Abstract

This article aims to 1) Study community capital, and community wisdom, and search for local development leaders in Chiang Rai, the city of learning. 2) Analyze the factors of local development leaders towards Chiang Rai, the city of learning. 3) Create a social map of local development leaders towards Chiang Rai, a city of learning. It was a mixed research method, the population aged 20-60 years in Chiang Rai Province, 400 samples, and 25 key informants.

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[1] Asst. Prof., Social Development Program, Faculty of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University
Corresponding author: jamaree.pra@crru.ac.th

The results revealed that community capital that promotes local development leaders consisted mainly of human capital (34.50%), including community capital. in terms of environmental capital, monetary capital, and socio-cultural capital. The results of factors the leading study revealed that a spiritual leader is the most important (30.50%) and the participation development mechanism will strengthen the network of Social maps of local development leaders to make Chiang Rai a truly learning city.

Keywords: Local Development Leader, Social map of local development leaders, Chiang Rai City of Learning

บทนำ

ศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเริ่มจากศักยภาพของท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับตลาดโลก การพัฒนาศักยภาพของประเทศด้วยจุดแข็งทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทำให้เศรษฐกิจและการเกษตรของประเทศมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ในเวลาต่อมา ความพยายามของประเทศในการเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจบนฐานของการเกษตรไปสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มความมั่งคั่งแบบก้าวกระโดดด้วยความหวังที่จะแก้ปัญหาความยากจนทำให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตของอุตสาหกรรมต่างชาติที่สำคัญของโลก ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมรับจ้างผลิตที่พึ่งพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของต่างประเทศเป็นหลัก ข้อได้เปรียบด้านราคาแรงงานในอดีตกลับกลายเป็นความเสี่ยงเมื่อประเทศเพื่อนบ้านสามารถผลิตสินค้าได้ในราคาแรงงานที่ต่ำกว่า สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประเทศไทยสูญเสียศักยภาพในการแข่งขัน การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อความอยู่รอดจึงเป็นสิ่งที่ประเทศหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยแห่งการพัฒนาที่มีการพิจารณาประสิทธิภาพ และความเป็นธรรมที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาภายใต้กำหนดเวลาสั้น ๆ และยังให้ความสำคัญเฉพาะคนในรุ่นปัจจุบัน แต่จากกระแสเรียกร้องในสังคมที่ต้องการให้การพัฒนานั้นคำนึงถึงการอยู่รอดและการกินดีอยู่ดีของคนในอนาคตร่วมกัน จึงเป็นเหตุให้มีความยั่งยืนเข้ามาเป็นองค์ประกอบการพัฒนาและกระบวนการตัดสินใจ ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาพรวมจึงหมายถึงการพัฒนาเพื่อบรรลุถึงความต้องการของมนุษยชาติในปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็ต้องไม่เป็นการลดทอนหรือเบียดบังโอกาสที่จะบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในอนาคตด้วย รวมถึงการให้ความสำคัญกับมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จากการที่โลกกำลังเผชิญอยู่กับความยากจน ความอดอยากหิวโหย ความเจ็บป่วย การไม่รู้หนังสือ และความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศซึ่งมนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพาเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี (Setkij, 2020) ในเชิงสังคมนิยามของคุณภาพชีวิตที่ดีนับว่าเป็นข้อได้เปรียบในบริบทประเทศไทย ที่เอกลักษณ์ขององค์ความรู้คู่สังคมไทยประการสำคัญ ได้แก่ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันสามารถเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการปรับตัว ทั้งในระดับบุคคล ตลอดจนถือเป็นการจัดระเบียบทางสังคม ในระดับชุมชนสังคม และต่อยอดสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติของการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ท้องถิ่น สอดคล้องกับระบบคิด ความเชื่อ ค่านิยม เช่น ภูมิปัญญาด้านอาหารของชุมชนท้องถิ่น ที่มีทั้งในมิติแง่มุมการประกอบอาหาร มิติของการดูแลสุขภาพด้วยอาหาร การเลือกใช้วัตถุดิบประกอบอาหาร จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึง ภูมิปัญญาด้านการถนอมอาหาร เป็นต้น โดยพบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญในสถานะของความรู้และระบบความรู้ การสั่งสมและการกระจายความรู้ การถ่ายทอด ตลอดจนการสร้างสรรค์และปรับปรุง โดยอาศัยประสบการณ์ของผู้รู้เองรวมถึงการปรับระบบองค์ความรู้เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เป็นพลวัต ซึ่งกลไกการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงภูมิปัญญาสามารถบูรณาการกับองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลได้

จังหวัดเชียงรายมีความโดดเด่นด้านสังคมพหุวัฒนธรรม ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม และมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อาทิ กาแฟดอยช้าง ข้าวเหนียวเขี้ยวงูเชียงแสน ผ้าทอไทลื้อ เซรามิก เครื่องจักสาน รวมถึงกระบวนการทางการท่องเที่ยว ที่ถือเป็นวิถีของชุมชนชาวจังหวัดเชียงราย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจึงสามารถนำกลไกการวิจัยมาเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และรับปรับใช้นวัตกรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ ในการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ในบริบทสังคมไทย ประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นหัวข้อที่มีการกล่าวถึงและมีความสัมพันธ์กันในระดับโลก ภายใต้กระแสหลักของการพัฒนาที่นำไปสู่ภาวะความทันสมัยในกระแสโลกาภิวัตน์ และทุนนิยมอุตสาหกรรม โดยถือเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้คน ท่ามกลางความรีบเร่งและแข่งขัน (Vipavanich, 2015) รวมถึงแนวคิดสำคัญท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ ผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นที่จะสามารถส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง ในการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาท้องถิ่นจากฐานทุนชุมชน ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมสร้างสรรค์ เป็นการเลือก-รับ-ปรับใช้-ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบท รวมถึงบูรณาการการทำงานในลักษณะของเครือข่ายผู้นำชุมชนตั้งแต่การปรับระบบคิด และสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนทำให้เกิดความคิดมุ่งแก้ไขปัญหาของชุมชน ด้วยชุมชน และโดยชุมชน ซึ่งในกระบวนการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ เรียกว่าการสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ดำเนินการลักษณะเครือข่ายที่มีผลการศึกษาความร่วมมือระหว่าง 4 ภาคส่วนการพัฒนาท้องถิ่น คือ มหาวิทยาลัย อุตสาหกรรม รัฐบาล และภาคส่วนที่สำคัญภาคส่วนที่สี่ คือภาคประชาสังคมตามแนวคิดการขับเคลื่อนนวัตกรรมชุมชน Quadruple helix (Nordberg, Mariussen and Virkkala, 2021)

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ภายใต้เป้าหมายเดียวกันของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายในการพัฒนาเมืองเชียงรายสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน จึงมีมุมมองการพัฒนาในมิติสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งสร้าง “คน” ที่เป็นผู้นำทางการพัฒนา โดยนำเอากลไกด้านงานพัฒนาโดยเฉพาะศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคมเป็นกระบวนการวิจัยที่มาจากการต่อยอดทุนชุมชนที่มีอยู่โดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง และการทำงานชุมชนที่มาจากความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ให้คนในพื้นที่มองเห็นถึงศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชนมาต่อยอด

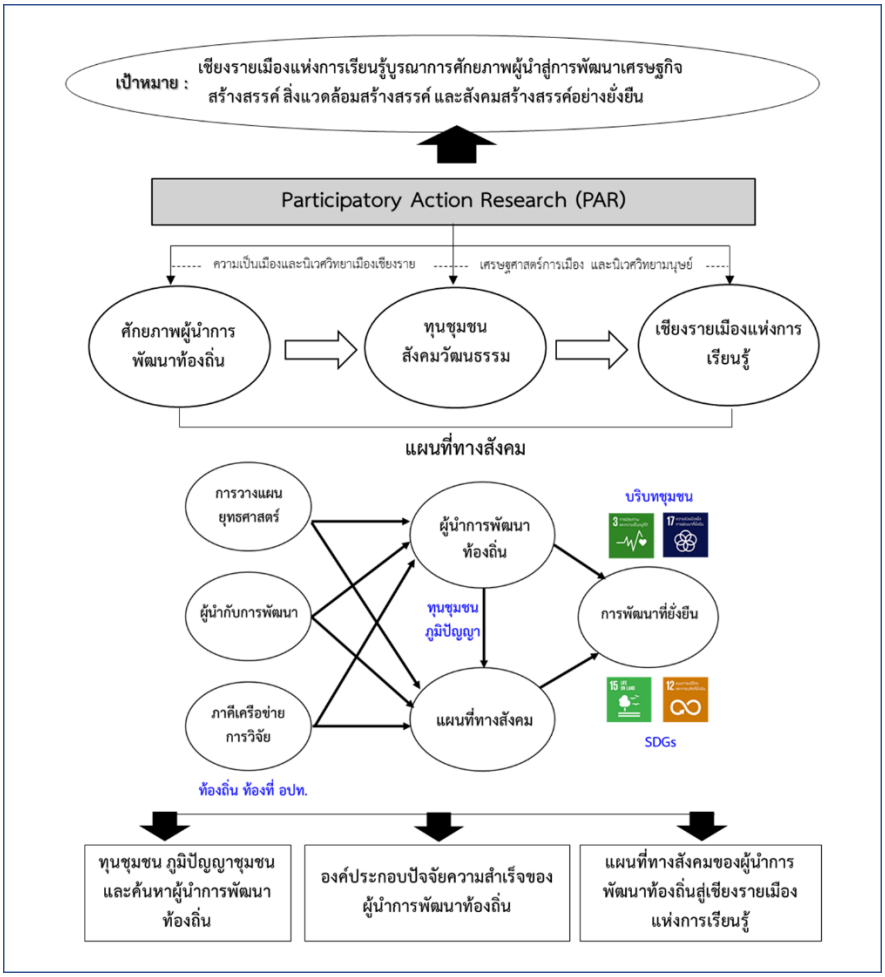
ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนอย่างสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อีกทั้งเกิดการร่วมคิดร่วมวางแผน จากการนำเอาทุนชุมชนที่มีอยู่บูรณาการกับปัจจัยสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง และร่วมลงมือทำ เกิดการประสานงานทั้งด้านองค์ความรู้และทักษะประสบการณ์ที่ชุมชนมีอยู่ เกิดการทำงานชุมชนแบบระเบิดจากภายใน ตามแนวคิดหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ให้เกิดการพัฒนาคนในชุมชน ตกผลึกทางความคิด และวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริง สามารถสร้างแนวทางแก้ไขได้ด้วยตนเอง และถ่ายทอดวิธีการพัฒนา ที่ประสบความสำเร็จ เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และต้นแบบผู้นำชุมชนที่มีความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาพื้นที่บ้านเกิดของตนเองที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่มีเป้าหมายในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) รวมถึงความสอดคล้องกับพื้นที่ของจังหวัดเชียงรายที่มีความหลากหลายทางกายภาพทางด้านภูมิประเทศ ที่ส่งผลต่อเชื้อชาติและความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมเนื่องจากมีลักษณะทางกายภาพเป็นภูเขาและพื้นที่สูงตลอดจนเป็นจังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตบางส่วนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในหลายพื้นที่ซึ่งมีประชาชนเชื้อสายต่าง ๆ เช่น ไทใหญ่ จีน และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาศัยอยู่ ดังนั้นในกระบวนวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ ได้คำนึงถึงความหลากหลายและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ จึงควรสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น ในบริบทจังหวัดเชียงรายรูปแบบ ปัจจัยความสำเร็จ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการที่คนเป็นศูนย์กลางทางการพัฒนาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทุนชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน และค้นหาผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้
3. เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เพื่อสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ จากการศึกษา การค้นหา พัฒนาศักยภาพผู้นำจากทุนชุมชน ภูมิปัญญา และฐานนวัตกรรมสังคมชุมชนบริบทเชียงราย ที่มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากรอบคิด ตัวแปร และนำสู่การออกแบบวิจัย ดังกรอบแนวคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เพื่อสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ จากการศึกษา การค้นหา พัฒนาศักยภาพผู้นำจากทุนชุมชน ภูมิปัญญา และฐานนวัตกรรมสังคมชุมชนบริบทเชียงราย ศึกษาองค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีการออกแบบการดำเนินงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน การดำเนินการครั้งนี้เป็นไปตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมุ่งเน้นวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methodology) ในรูปแบบการวิจัยแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) เป็นการวิจัยที่แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ช่วงแรกเป็นการ

วิจัยเชิงปริมาณ และต่อด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อช่วยในตอบปัญหาวิจัย และการอธิบายผลให้กระจ่างยิ่งขึ้น ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนาโจทย์วิจัย/พัฒนาโครงการวิจัย

เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการวิจัย ประกอบด้วยการนำเสนอและชี้แจงการดำเนินการวิจัยในชุมชน ร่วมเจาะจงคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักกับผู้นำชุมชนและตัวแทนชุมชน ในการศึกษาวิจัยประเด็นการศึกษาและวิเคราะห์ทุนชุมชน การศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชนในพื้นที่ และร่วมวางแผนสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

2. การออกแบบวิจัย

การวิจัยแบบผสานวิธี เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ขั้นตอนการพัฒนาโจทยวิจัยและศึกษาสถานการณ์ บริบทชุมชนเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษา เพื่อศึกษาทุนชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน และค้นหาผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ ดำเนินการการวิจัยแบบผสานวิธี เริ่มจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน เพื่อนำมาจัดระบบ จำแนก เป็นฐานข้อมูลทุนชุมชนของพื้นที่ โดยใช้เครื่องมือ แบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานเชิงพรรณา และประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน

2) ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ การวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและทฤษฎีฐานรากเป็นกรอบการดำเนินงาน

3) ขั้นตอนการพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) การสังเคราะห์ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และ 2 แล้วนำมาประชุมวิพากษ์แลกเปลี่ยนระหว่าง ผู้วิจัย แกนนำชุมชน ตัวแทนจากภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

3. ประชากรและตัวอย่างการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย ที่มีอายุ 20–60 ปี โดยเป็นไปตามเกณฑ์ข้อยกเว้นกลุ่มเปราะบางได้แก่ เด็ก เยาวชนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และผู้สูงอายุ และกำหนดขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการทดสอบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 หน่วยขึ้นไป ถือว่าดี (as a good) (Chantaranachoo, 2020) จากนั้นผู้วิจัยคำนวนขนาดตัวอย่างจากโปรแกรมคำนวนทางสถิติ กำหนดให้กำหนดให้ขนาดผลกระทบ (Effect size) = .25 กำลังการทดสอบ (Power) = .80 α = 0.5

จำนวนตัวแปรแฝง 3 ตัวแปร และจำนวนตัวแปรสังเกตได้ = 23 ตัวแปร จากการสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้จำนวนตัวอย่าง 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่าง จำนวน 400 คน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

ประชากรครั้งนี้ ได้แก่แกนนำชุมชน อันประกอบด้วยผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำตามธรรมชาติหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับ มีองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อนำสู่กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจากการกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 25 คน ได้แก่

1) แกนนำชุมชน อันประกอบด้วยผู้นำที่เป็นทางการ 18 อำเภอ ของจังหวัดเชียงราย และผู้นำตามธรรมชาติ

2) ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดเชียงราย

4. การทำความเข้าใจร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีการดำเนินงานร่วมตั้งแต่การออกแบบการวิจัย การพัฒนาเครื่องมือการวิจัยร่วม โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยนี้ ตั้งแต่การพัฒนาโจทย์วิจัย ตัวแปร และประเด็นคำถาม โดยมีขั้นตอนโดยสังเขป ดังนี้

1) การประสานงานและร่วมพัฒนาประเด็นคำถามที่สอดคล้องและตอบโจทย์การวิจัย

2) การพัฒนาตัวแปรและเครื่องมือวิจัยแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการสำรวจและกำหนดคุณลักษณะ ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาบริบทชุมชนเบื้องต้น แล้วจึงนำข้อมูลมาเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามสำรวจข้อมูล

2.1) กำหนดคุณลักษณะและจุดมุ่งหมายของข้อมูลที่ต้องการจากวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบบสอบถามนี้ใช้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลเชิงสำรวจในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2

2.2) ทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดโครงร่างคำถามที่ต้องการ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เฉพาะเจาะจงตามเป้าหมายของการวิจัย

2.3) กำหนดขอบเขต เป็นตอนตามประเด็นแบบสอบถาม เริ่มจากตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเด็นข้อมูลทุนชุมชนในพื้นที่และการวิเคราะห์ศักยภาพผู้นำชุมชนของพื้นที่ เรียงลำดับข้อคำถามให้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และแต่ละข้อคำถามให้ประกอบด้วยการตอบเพียงประเด็นเดียว

2.4) ผู้วิจัยพิจารณาทบทวนหลังจากที่ได้เรียบเรียงข้อคำถามเสร็จเรียบร้อยแล้วอีกครั้ง เพื่อหาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข และให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบแบบสอบถาม เพื่อที่จะได้นำข้อเสนอแนะและข้อวิพากษ์มาปรับแบบสอบถามให้ดียิ่งขึ้น

2.5) การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทำ 2 กระบวนการ ดังนี้

(1) ตรวจสอบด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (-1, 0 และ 1) และคัดเลือกเฉพาะโดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 – 1.00 หากผลประเมินต่ำกว่า 0.5 ให้ตัดทิ้งจากแบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำผลการรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบโดยวิธีทางสถิติ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha Coefficient: α coefficient) และการวิจัยครั้งนี้ข้อคำถามที่วัดแบบประเมินค่า (Rating Scale) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค α = .87 และสำหรับข้อคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยใช้กระบวนการตรวจสอบคุณภาพความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ให้มีความครอบคลุมวัตถุประสงค์

3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการศึกษากระบวนการและเงื่อนไขการสร้างความสำเร็จและสาเหตุของความสำเร็จของการสร้างผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อกำหนดโครงสร้างการสัมภาษณ์และจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกการสังเกต

กระบวนการในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมุ่งดำเนินการในลักษณะจุดมุ่งหมาย ร่วมกับการสร้างเครื่องมือที่มีความยืดหยุ่น กล่าวคือเครื่องมือการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เวทีชุมชน และการอภิปรายกลุ่ม จะต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย และในขณะเดียวกันก็เก็บรายละเอียดของข้อมูลที่พบในสถานการณ์จริง เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงอุปนัยได้อย่างลึกซึ้ง วิธีการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยจะกระทำไปพร้อมกับการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

โดยการพัฒนาเครื่องมือ และดำเนินการวิจัยกระทำควบคู่ไปกับเทคนิคการสังเกต ที่จะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการรวบรวมข้อมูลในทุกกระบวนการ เพื่อสังเกตพฤติกรรมและเหตุการณ์ เพื่อนำมาหาความสัมพันธ์และความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

5. กระบวนการรวบรวมข้อมูล และการจัดการข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การประสานงาน ทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการจัดสนทนากลุ่มเพื่อชี้แจงและพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ระยะที่ 1

ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการณ์ ศึกษาและวิเคราะห์ทุนชุมชนในพื้นที่ ศักยภาพของผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสะท้อนความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน (Causal Relationship) ระหว่างตัวแปรเชิงประจักษ์จากผลการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมระยะที่ 2

เป็นการศึกษา พัฒนา และสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

ดำเนินการด้วยกระบวนการกลุ่มในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อดำเนินการจัดทำแผนและแนวส่งเสริมกลไกในการพัฒนาผู้นำชุมชนจากพื้นฐานภูมิปัญญาและทุนชุมชน และกระบวนการสัมภาษณ์ ร่วมกับการพัฒนาตัวแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น ในมิติของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม บริบทของพื้นที่ ร่วมกับแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

วิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการประเมินและสรุปผลกระบวนการและเงื่อนไขความสำเร็จในการสร้างผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้จากพื้นฐานภูมิปัญญา และทุนชุมชน ส่วนที่สอง คือผลแบบความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

รวมทั้งการถอดบทเรียนกลไกการสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและทฤษฎีฐานรากเป็นกรอบการดำเนินงานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 5 กระบวนการคืนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม กับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลัก ในลักษณะของการเสวนา และถอดบทเรียน เพื่อสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเพื่อศึกษาทุนชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน และค้นหาผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า ข้อมูลทุนและภูมิปัญญาชุมชน รวมถึงศักยภาพผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ทุนชุมชนที่เสริมสร้างผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นต่อยอดสู่การเสริมสร้างและพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ ในชุมชนพื้นที่จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยทุนชุมชน 4 มิติ ได้แก่ ทุนเงิน ทุนมนุษย์ (ภูมิปัญญา) ทุนทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม และทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่าการเสริมสร้างผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นและต่อยอดสู่การพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ ทุนชุมชนที่เสริมสร้างผู้นำฯ คือ ทุนมนุษย์ หรือทุนทางภูมิปัญญา คิดเป็นร้อยละ 34.50 รองลงมา พบว่า ผู้กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับทุนชุมชนด้าน ทุนทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 29.0 รวมถึง ทุนชุมชนด้านทุนเงิน และทุนทางวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 21.00 และร้อยละ 15.50 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนที่เสริมสร้างผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่การพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าผู้นำตามธรรมชาติจะเป็นกลไกส่งเสริมผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น ถึงร้อยละ 30.50 และผู้ที่มีอิทธิพลในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ผู้นำทางศาสนา ร้อยละ 29.25 ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตถึงความใกล้เคียงในการเสริมสร้างเครือข่ายผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นเชิงนามธรรมมากกว่าผู้นำที่ดำรงตามตำแหน่งที่เป็นทางการ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า แผนที่ทางสังคม ภาคีเครือข่าย ผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาอย่างยั่งยืน การวางแผนยุทธศาสตร์ และ ผู้นำกับการพัฒนา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.99, 3.97, 3.89, 3.88, 3.82, 3.80 และ 3.97 ตามลำดับ) สามารถแสดงได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับของปัจจัยเชิงสาเหตุ และองค์ประกอบตัวแบบการวัด

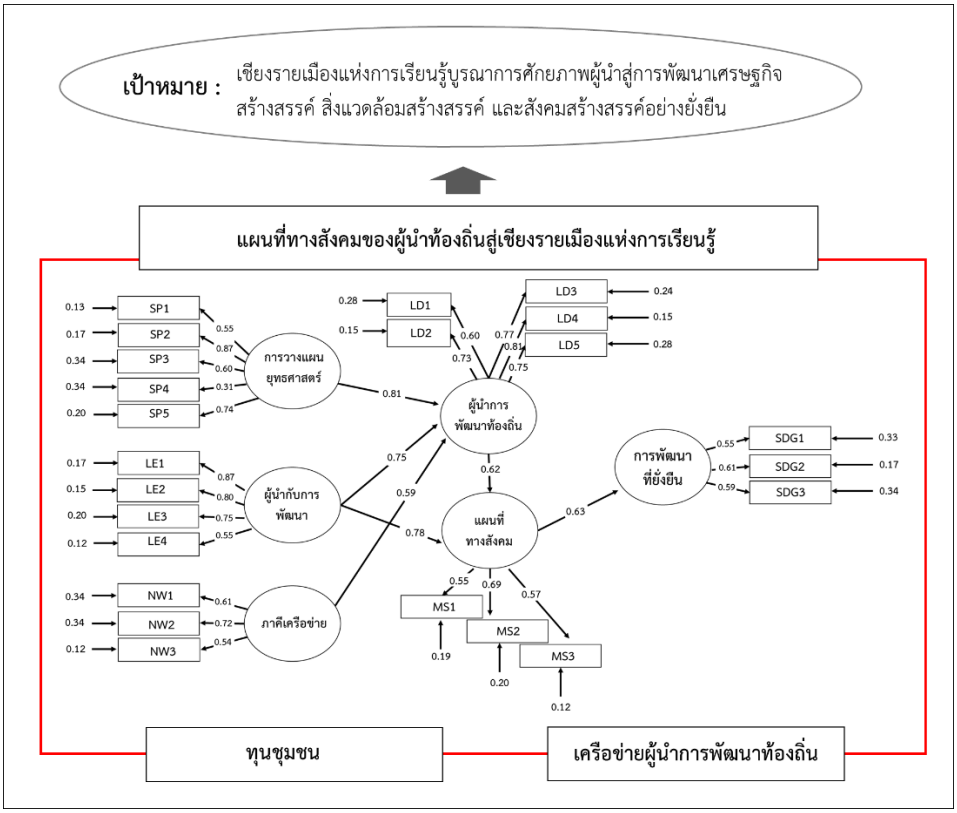
ตัวแปรแฝง	ปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้				b	SE	p
	ตัวบ่งชี้	$\overline{X}$ รายข้อ	$\overline{X}$	SD			
ผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น	LD1	4.11	3.89	0.65	0.280	0.0264	**
	LD2	4.14			0.258	0.0247	
	LD3	3.92			0.297	0.0323	
	LD4	3.71			0.396	0.0432	
	LD5	3.57			0.300	0.0331	
การวางแผนยุทธศาสตร์	SP1	3.83	3.82	0.76	0.436	0.0323	**
	SP2	3.81			0.443	0.0398	
	SP3	3.80			0.477	0.0343	
	SP4	3.91			0.593	0.0336	
	SP5	3.76			0.435	0.0342	
ผู้นำกับการพัฒนา	LE1	3.73	3.80	0.70	0.370	0.0373	**
	LE2	3.68			0.372	0.0342	
	LE3	3.83			0.349	0.0281	
	LE4	3.97			0.482	0.0341	
แผนที่ทางสังคม	MS1	4.00	3.99	0.68	0.357	0.0335	**
	MS2	3.94			0.448	0.0311	
	MS3	4.02			0.437	0.0311	
ภาคีเครือข่าย	NW1	3.96	3.97	0.68	0.503	0.0299	**
	NW2	3.96			0.534	0.0287	
	NW3	4.00			0.481	0.0308	

ตัวแปรแฝง	ปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้				b	SE	p
	ตัวบ่งชี้	$\overline{X}$ รายข้อ	$\overline{X}$	SD			
การพัฒนาอย่างยั่งยืน	SD1	3.91	3.88	0.67	0.440	0.0302	**
	SD2	3.88			0.424	0.0317	
	SD3	3.84			0.425	0.0328	

** p < .01

รวมถึงผลการวิเคราะห์อย่างมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้นำทางสังคมที่มีลักษณะกลไกการได้รับการยอมรับและอิทธิพลตามธรรมชาติ มีกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์คนและภูมิสังคมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายทางสังคมของผู้นำ เกิดเป็นแผนที่ทางสังคมที่สื่อถึงความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ร่วมขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้ ดังภาพที่ 2

ผลการวิจัยการพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ จากการประชุมวิพากษ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถแสดงกลไกและกระบวนการสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย **ต้นน้ำ** ได้แก่ การสร้างความเข้าใจร่วมในการเชื่อมโยงทุนชุมชนสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้นำ ให้เป็นผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น ที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ **กลางน้ำ** เป็นการมุ่งสร้างสรรค์และใช้ภาคีเครือข่ายการพัฒนาสร้างเป็นแผนที่ทางสังคมที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดเป็นฐานข้อมูล ผู้นำ ทุนชุมชน และเครือข่ายการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสร้างเชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ใช้องค์ความรู้ขับเคลื่อนดุลยภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม อย่างมุ่งหมายต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนทั้งรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต เกิดผลผลิต**ปลายน้ำ** นำสู่การใช้ประโยชน์ในผู้นำนักพัฒนา หน่วยงานด้านการพัฒนาในจังหวัดเชียงราย รวมถึงสถาบันการศึกษา โดยใช้หลักการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และผลักดันสู่นโยบายจังหวัดเชียงรายอย่างบูรณาการในสังคมวิถีปกติใหม่ (New normal)

ภาพ 2 แผนที่ทางสังคมของผู้นำท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

ในการพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ เริ่มจากการสังเคราะห์ทุนชุมชน ค้นหาผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น และศึกษาเครือข่ายของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นที่มาจากทุนชุมชนหลายมิติสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาเป็นแผนที่ทางสังคมฯ

ดังนั้น ผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นครั้งนี้ ได้นิยามถึง บุคคลที่ช่วยผู้อื่นหรือชุมชนซึ่งมีอิทธิพล มีความรู้หรือทักษะที่ชุมชนต้องการ มีโอกาสหรือสถานการณ์ที่จะใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์และผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้นั้นเป็นผู้ที่มีบทบาทในการนำพาชุมชนสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผู้นำ 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) ผู้นำทางการปกครอง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน 2) ผู้นำทางการเมือง 3) ผู้นำทางศาสนา และ 4) ผู้นำทางธรรมชาติ (Pookpoo, 2019)

โดยผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย เป็นผู้ที่มีบทบาทนำพาการพัฒนาชุมชน ตลอดจนผู้นำในการพัฒนาส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ภายใต้ปัจจัยแวดล้อมและเงื่อนไขอื่น ๆ ร่วมด้วย โดยการมีผู้นำประเภทใดประเภทหนึ่ง มีความเป็นไปได้ในการสร้างการพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชน แต่หากมีผู้นำในการพัฒนามากกว่าหนึ่งประเภทมาร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาในชุมชน ย่อมแสดงให้เห็นถึงแนวโน้ม

ความสำเร็จและการสร้างการมีส่วนร่วม และนำสู่การสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมเพื่อต่อยอดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของเครือข่ายผู้นำนั้น

จากความสอดคล้องของบทบาทผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ในผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นข้อสำคัญ ในการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้เชียงรายภายใต้หลักการของการมีส่วนร่วม รวมถึงสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (Setkij, 2020) และสอดคล้องกับผลวิจัย เรื่อง การขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคมกับการก่อตัวของเครือข่าย Quadruple Helix Coordination (QH) ในการพัฒนาชนบท พบว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการก่อตัวของเครือข่ายนวัตกรรมทางสังคมในบริบทของการพัฒนาชนบทด้วยโมเดล Quadruple Helix Coordination (QH) นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ โดยประกอบด้วย 1) ภาคส่วนวิชาการ หรือ มหาวิทยาลัย 2) ภาคส่วนเอกชน หรืออุตสาหกรรม 3) ภาครัฐบาล และ 4) ภาคประชาสังคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าแบบจำลอง QH ส่งเสริมความเข้าใจในความหลากหลายของอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในฟินแลนด์ (Nordberg, Mariussen and Virkkala, 2021)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ เป็นกระบวนการใช้ศักยภาพนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ร่วมสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ในบริบทจังหวัดเชียงรายที่ได้คำนึงถึงความหลากหลายและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ สู่การเป็น “เมืองสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน” จึงมีจุดมุ่งเน้นเพื่อสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผู้นำการพัฒนาจังหวัดเชียงราย รูปแบบ ปัจจัยความสำเร็จ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการที่คนเป็นศูนย์กลางทางการพัฒนาอย่างแท้จริง โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสานวิธี เพื่อ ศึกษาทุนชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน และค้นหาผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น และวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีผลผลิตสำคัญในการเชื่อมโยงบูรณาการอรรถประโยชน์จากศักยภาพผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาสามารถต่อยอด ขยายผล ถึงการสร้างและพัฒนาศักยภาพของ “ผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น” ที่สามารถขับเคลื่อนชุมชน สังคม ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในมิติสังคม การศึกษา และต่อยอดสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. งานวิจัยนี้ สามารถต่อยอดสู่นโยบายระดับจังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการวิจัยในแง่ของข้อมูลสรุปและการจัดทำฐานข้อมูลผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อต่อยอดสู่การขับเคลื่อนเชิง

นโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถนำกระบวนการและกลไกที่จะเสริมสร้างขีดความสามารถของจังหวัดเชียงราย ในการเรียนรู้และพัฒนาผู้นำ/แกนนำชุมชน ผ่านมุมมองการวิเคราะห์สร้างสรรค์แผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ และสามารถรับ ปรับใช้นวัตกรรม ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชน พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. ตัวแบบความสำเร็จของแผนที่ทางสังคมของผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ สามารถก่อให้เกิดต้นแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีผู้นำการพัฒนาด้านการจัดการชุมชน การพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อสามารถถ่ายทอด ส่งเสริม และสร้างนวัตกรรมชุมชนที่สามารถพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของชุมชน สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างเชียงรายเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำองค์ความรู้ วิธีวิทยาการวิจัย และทุนชุมชนของพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางสังคมที่มีอยู่ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชนโดยมีผู้นำ/แกนนำ/บุคคลสำคัญเป็นกลไก สามารถต่อยอดสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการพัฒนาศักยภาพผู้นำการพัฒนาในทุกระดับ

3. การพัฒนาแผนที่ทางสังคมสามารถสร้างเครือข่ายผู้นำการพัฒนาท้องถิ่นสู่เชียงรายเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความร่วมมือสอดคล้องกับกลยุทธ์การพัฒนาระดับจังหวัดสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ด้วยความร่วมมือของภาคส่วนวิชาการ ภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม

เอกสารอ้างอิง

Chantaranachoo, N. (2020). **Quantitative Methods for Social Science Research**. Bangkok: Wattana Panich. (in Thai)

Nordberg K., Mariussen A., and Virkkala S. (2021). Community-driven social innovation and quadruple helix coordination in rural development. Case study on LEADER group Aktion ¨Osterbotten. **Journal of Rural Studies** 79(14): 157–168.

Pookpoo, W. (2019). **Leaders in 4 types of community development.** https://www.randdcreation.com/content/31 16/ผู้นำในการพัฒนาชุมชน-4-ประเภท. 29 Dec 2022 (in Thai)

Setkij, W. (2020). Sustainable Community Development in the Context of National Development. **Burapha Journal of Political Economy** 8(1): 73-98 (in Thai)

Vipavanich, S. (2015). **Development of a Model for Health Promotion Based on the Philosophy of Sufficiency Economy for Community Well-Being**. Doctoral Dissertation in Development Education, Faculty of Education, Silpakorn University (in Thai)